

**Inventariserend veldonderzoek -
proefsleuven**

**Gasthuisstraat 16-18,
Oirschot gemeente Oirschot
(NB).**

februari 2021
Versie 1.1 (definitief)
In opdracht van:
Wolters vastgoed

Laagland Archeologie Rapport 460

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven Gasthuisstraat 16-18 te Oirschot, gemeente Oirschot (NB)

Auteur: J.H.M. de Raad
Nick Hendriks

In opdracht van: Wolters vastgoed

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

status rapport: definitief

Controle: J.A.M. Oude Rengerink

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

Tel 06 - 49 88 34 03

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 75251876

© Laagland Archeologie BV, Almelo, februari 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft op 2 september 2020 een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven uitgevoerd aan de Gasthuisstraat 16 te Oirschot, gemeente Oirschot (NB). Op het terrein is geen eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Gezien de hoge archeologische verwachting en de nabijheid van een vroeg-middeleeuwse vindplaats is besloten direct een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Het onderzoek had tot doel om gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld. Tevens diende antwoord te geven op de in het PvE opgestelde onderzoeksvragen

Het onderzoek bestond uit een proefsleuvenonderzoek conform het KNA protocol 4003 IVO-P. Samengevat is tijdens het onderzoek een restant van een podzolbodem aangetroffen die werd bedekt door een recent omgewerkt pakket van ca. 1 meter dikte. Onder dit pakket bevond zich een sterk gebioturbeerde B-horizont met daaronder de C-horizont.

In totaal zijn twee sporen gedocumenteerd. Het betreft een kuil met recent vensterglas en een paalkuil van 3 centimeter diep. Beide sporen hebben een recente datering. Tevens zijn vijf vondsten aangetroffen die allemaal keramiek betroffen. Het oudste fragment was een kogelpotfragment. Daarnaast zijn twee fragmenten steengoed en twee pijpenstelen aangetroffen.

Op basis van het beperkte aantal sporen en vondsten is er onvoldoende reden om van een archeologische vindplaats uit te gaan. Alle sporen hebben een recente datering. Een waardering op basis van KNA-criteria is daarom niet mogelijk.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor het aspect archeologie. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening onderzoeksgebied	6
1.3 Administratieve gegevens	7
2 Voorgaand onderzoek en verwachting	8
2.1 Resultaten voorgaand onderzoek	8
2.2 Archeologische verwachting	9
2.3 Selectiebesluit	10
3 Doel van het onderzoek	11
3.1 Doel van het onderzoek en motivatie	11
3.2 Onderzoeksvragen uit het PvE	11
4 Methoden	13
4.1 Onderzoeksmethodiek	13
5 Landschap en bodem	15
5.1 Geologie en geomorfologie	15
5.2 Bodem	16
6 Archeologie	17
6.1 Sporen en structuren	17
6.2 Vondsten	19
6.2.1 Keramiek	19
6.3 Synthese	20
7 Onderzoeksvragen en conclusie	22
8 Waardering	25
9 Selectieadvies	26
Literatuur en bronnen	27
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	28
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	29
BIJLAGE 3 Sporenlijst	30
BIJLAGE 4 Vondstenlijst	32
BIJLAGE 5 Opgravingsvlakken; Puttenoverzicht met alle sporen	34
BIJLAGE 6 Profielen	38

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

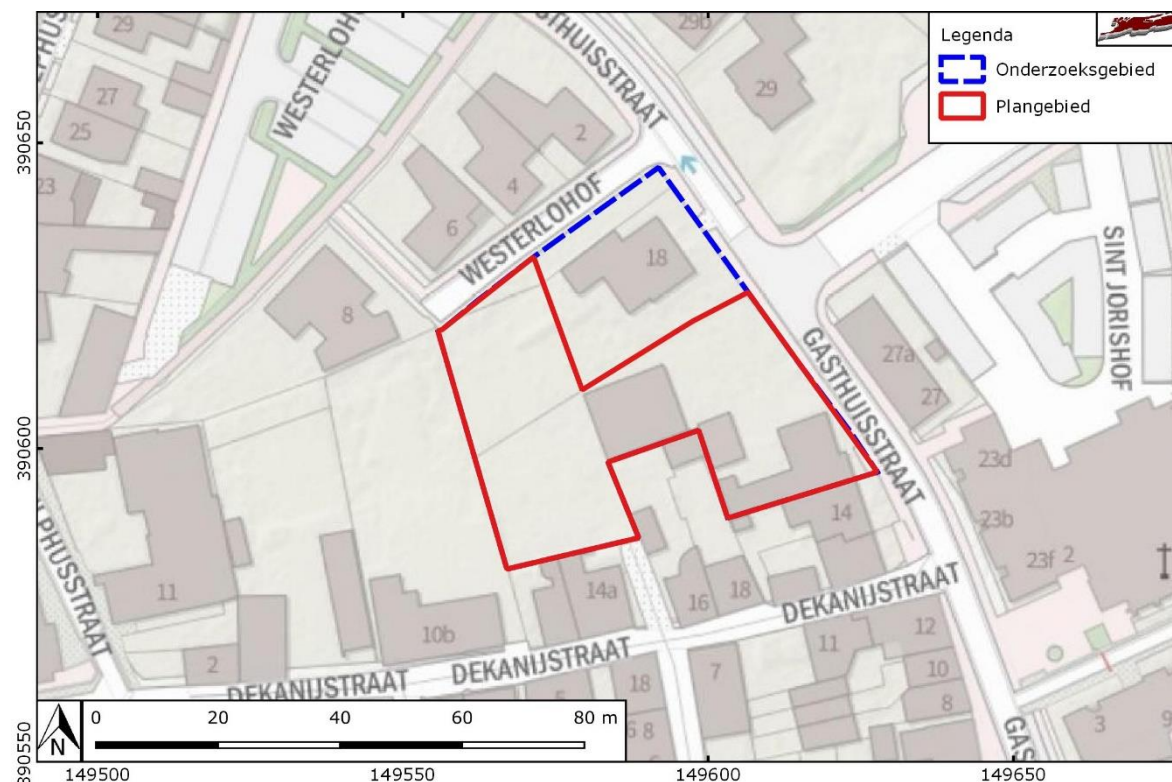
De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande herinrichting van de percelen Gasthuisstraat 16 en 18 te Oirschot, gemeente Oirschot (NB) (Afbeelding 1). Vrijwel alle bedrijfsloodsen worden verwijderd en één loods wordt herbouwd als woning. Op de locatie van de huidige houten schuur wordt een woning gerealiseerd en er worden vier andere kavels gerealiseerd. Momenteel is het terrein nog deels bebouwd. Met de sloop van de huidige opstallen en de geplande nieuwbouw wordt grondverzet uitgevoerd. Hierdoor kunnen eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten worden aangetast.

Volgens het vigerende archeologische beleid van de gemeente Oirschot is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij bodemingrepen van meer dan 250 m² met een verstoringsdiepte van 30 cm -mv. De huidige plannen van de ontwikkeling overschrijven deze grenzen.

Op het terrein is nog geen voorgaand onderzoek uitgevoerd. Vanwege de ligging binnen de historische kern van Oirschot is besloten om direct een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Het doel van dit onderzoek is om gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld.

Het doel van de opdrachtgever is te voldoen aan de eisen en randvoorwaarden ten aanzien van het aspect archeologie, die gesteld worden in het bestemmingsplan/de verstrekte omgevingsvergunning. De opdrachtgever heeft geen aanvullende wensen kenbaar gemaakt.

Afbeelding 1. Contour van het plangebied en onderzoeksgebied

1.2 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Gasthuisstraat 16-18 in Oirschot, gemeente Oirschot ((NB)). Het terrein is momenteel deels bebouwd en heeft een omvang van 2475 m².

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Oirschot
Plaats	Oirschot
Toponiem	Gasthuisstraat 16-18
Kadastrale perceelnummer(s)	OST00 - F - 7672, 7673, 7674
Laagland Archeologie projectnummer	OIGA201
Uitvoeringsperiode per deelproces	1. Voorbereiding: 4-5-2020 2: Veldwerk: 2-9-2020 3: Uitwerking: > 2-9-2020 4: Deponering: Na oplevering eindrapport
Datum conceptrapportage	10-9-2020
Datum definitief rapport	2-2-2020
XY-coördinaten	149628/390595
	149592/390645
	149222/390618
	149567/390580
Kaartblad	51A
Oppervlakte/lengte plangebied	1805 m2
Oppervlakte/lengte onderzoeksgebied	2475 m2
Datering	-
Complextype	n.v.t.
Onderzoeksmeldingsnr	4886912100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven
Opdrachtgever	Wolters vastgoed
	contactpersoon: W. Wolters
Bevoegde overheid	Gemeente Oirschot
Goedkeuring bevoegde overheid	
Adviseur namens bevoegde overheid	Mw. Drs. R. Berkvens
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse Archeologie Archief Laagland archeologie BV Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 - 49 88 34 03
Projectleider	J.A.M. Oude Rengerink Hans.ouderengerink@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

HOOFDSTUK 2 VOORGAAND ONDERZOEK EN VERWACHTING

2.1 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Voor het plangebied is geen voorgaand onderzoek uitgevoerd. In de directe omgeving zijn wel twee archeologische onderzoeken uitgevoerd.

Bodem en geomorfologie

Het plangebied is gelegen in het Brabants zandgebied. Het landschap is ontstaan gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien. Door het koude klimaat was weinig vegetatie aanwezig, waardoor de wind vrij spel had. Hierdoor heeft de wind grote hoeveelheden zand verplaatst. Dit dekzand is door de wind afgezet in de vorm van paraboolduinen, vlakten en langgerekte ruggen. Dekzanden kunnen worden ingedeeld in de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden.

Geomorfologisch en bodemkundig is het onderzoeksgebied niet gekarteerd (bebouwde kom), maar door extrapolatie van aanliggende, gekarteerde zones kan worden aangenomen dat het terrein is gelegen in een gebied met gordeldekzand-glooiingen. Bodemkundig kan de omgeving van het plangebied worden ingedeeld bij de hoge zwarte enkeerdgronden met lemig fijn zand.

Op basis van de resultaten van de definitieve opgraving direct ten noorden van het plangebied is er een plaggendek aanwezig van circa 80 centimeter, waarvan het grootste deel (tot 58 cm dikte) was opgenomen in de bouwvoor. Onder de bouwvoor en het eventuele nog aanwezige plaggendek wordt een zwak tot sterk roesthoudende geel dekzand (C-horizont), behorende tot de formatie van Boxtel verwacht.

Archeologie

Op 10 meter ten noorden van het plangebied is in 2009 een opgraving geweest. Hierbij is een middeleeuwse nederzettingen aangetroffen uit de 8e tot en met de 12e eeuw. Ten oosten van het plangebied is in 2013 een opgraving uitgevoerd. Hierbij zijn een aantal sporen aangetroffen die dateren uit de Late-Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

2.2 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Op basis van het voorgaande onderzoek is er in het PvE een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Datering

Vanwege de directe nabijheid van een archeologische vindplaats uit de Vroege-Middeleeuwen kan worden verwacht dat deze vindplaats zich ook binnen het plangebied uitstrekt. Deze vindplaats dateert tussen de eerste helft van de 8e eeuw en de 12e eeuw. Het is daarbij aannemelijk dat sindsdien het plangebied deel uitmaakte van de oude dorpskern van Oirschot en dat er daarmee ook later middeleeuwse en nieuwe tijds bewoningsporen aanwezig kunnen zijn. Daarnaast kunnen vanwege de aardkundige kenmerken van de ondergrond tevens vindplaatsen uit oudere periode worden verwacht. In dat opzicht geldt er een zogenaamde brede archeologische verwachting.

Complextype

Gezien de brede archeologische verwachting zal er rekening gehouden moeten worden met uiteenlopende perioden waarbij veel voorkomende archeologische sporen en structuren verwacht kunnen worden. Meer specifiek dient rekening gehouden te worden met nederzettingssporen van houten bebouwingen uit de periode van de vroege en de late middeleeuwen.

Omvang

Deze paragraaf kan op dit moment nog niet concreet ingevuld worden. Wel is te verwachten dat eventueel aanwezige vindplaatsen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd slechts een deel van het grotere complex vormen, dat bestaat uit de historische dorpskern.

Diepteligging

Op basis van het definitieve archeologische onderzoek ten noorden van het plangebied kan de diepte het archeologische niveau worden bepaald op ca. 80 cm -mv. Ook in een eventueel aanwezig plaggendek kunnen vondsten worden aangetroffen die als bemestingsvondsten vanuit de potstal met de mest in het plaggendek terecht zijn gekomen.

Gaafheid en conservering

De gaafheid van eventuele vindplaatsen kan variëren als gevolg van de wisselende diepten van de bodemverstoringen.

Indien in de resterende B-, BC- of C-horizonten nog sporen leesbaar zijn, mogen dergelijke vindplaatsen nog als 'gaaf' beschouwd worden.

Meestal is alleen in oude, opgevolde laagten en in diepe sporen zoals waterputten vanwege de natte condities sprake van redelijke conservatieomstandigheden. Mogelijk zijn in het onderzoeksgebied nog waterputten of -kuilen aanwezig, al dan niet met houten putconstructies (kistwerk, vlechtwerk of holle boomstammen).

Locatie

Een vindplaats kan zich binnen het gehele plangebied bevinden of zich daar buiten nog uitstrekken.

Uiterlijke kenmerken

Sporen van nederzettingen bestaan onder andere uit kuilen, paalkuilen en waterputten. Bij het archeologisch onderzoek op het aangrenzende terrein zijn huisplattegronden en bijgebouwen aangetroffen. Deze structuren zijn ook binnen het plangebied te verwachten. vanaf de periode sinds de 14e-15e eeuw moet ook rekening worden gehouden met steenbouw waarvan met name funderingen aanwezig kunnen zijn.

Mogelijke verstoringen

Een deel van het plangebied is momenteel bebouwd. De bouw van deze gebouwen heeft grondverzet met zich meegebracht, waarbij mogelijk het archeologische niveau is verstoord.

Vanwege de hoge verwachting van werd aanbevolen nader archeologisch onderzoek uit te voeren door middel van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven.

2.3 SELECTIEBESLUIT

Op basis van dit onderzoek heeft het bevoegd gezag besloten dat er een aanvullend onderzoek in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven dient te worden uitgevoerd.

DOEL VAN HET ONDERZOEK

3.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN MOTIVATIE

Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld.

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN UIT HET PVE

Voor het huidige onderzoek gelden de volgende onderzoeksvragen:

1. *Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?*
2. *Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven?*
3. *Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de aangetroffen sites aanwezig zijn en wat is de verwachting omtrent de fysische en inhoudelijke kwaliteit daarvan?*

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen:

4. *In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?*
5. *Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?*

Perioden en sites:

6. *Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?*
7. *Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?*
8. *Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:*
 - a. *de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing*
 - b. *de geologische en/of bodemkundige eenheid*
 - c. *de omvang (inclusief verticale dimensies)*
 - d. *aard /complextype / functie*
 - e. *de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)*
 - f. *de vondst- en spoordichtheid*
 - g. *de stratigrafie*
 - h. *de ouderdom, periodisering, typo-chronologische classificatie*
9. *Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, perceelsindeling, akkers, grondstofwinning, vennen, et cetera?*
10. *Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 9 te geven?*
11. *Kunnen meerdere bewoningsfasen (relatief en absoluut) onderscheiden worden?*
12. *Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?*

Landschap en bodem:

13. *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?*
14. *Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden? Is er sprake van loopvlakken, begraven bodems, ophogingslagen of cultuurlagen?*
15. *Wat is het paleo-ecologische potentieel van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor analyse bemonsterd kunnen worden?*
16. *Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het akkerdek een uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of de vorming van dit akkerdek?*
17. *Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan op de archeologische resten?*

HOOFDSTUK 4 METHODEN

4.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd conform het PvE op 2 september 2020.

Na overleg met de opdrachtgever bleek dat op het terrein van Gasthuisstraat 18 geen grondverzet uitgevoerd zou worden. Op dit perceel zijn om deze reden geen proefsleuven aangelegd. Het onderzoeksgebied betreft alleen Gasthuisstraat 16. In afwijking daarvan zijn echter de afmetingen en de situering gewijzigd vanwege de aanwezigheid van een monumentale boom (put 2) en een in stand te houden rioolafvoer put 3. Er zijn drie proefsleuven gegraven, volgens de ligging op het puttenplan (zie Afbeelding 2). Proefsleuf 1 was 25 meter lang, proefsleuf 2 en 3 waren ca. 15 meter lang. Proefsleuven 1 en 2 waren 4 meter breed en proefsleuf 3 was 3 meter breed. Het oppervlak van het onderzoeksgebied is 1804 m². De proefsleuven hadden een oppervlak van 180 m². Daarmee is een dekkingsgraad van ca. 10% bereikt. Op basis van de paragraaf 6.1 in het PvE is een dergelijke afwijking toegestaan.

Het westelijke deel van het terrein bestond uit grasland, begroeid met een aantal bomen. Het oostelijke deel, ter hoogte van proefsleuf 3, was grotendeels bebouwd. De bebouwing bestond uit bedrijfsloodsen en de rest van het terrein was bestraat.

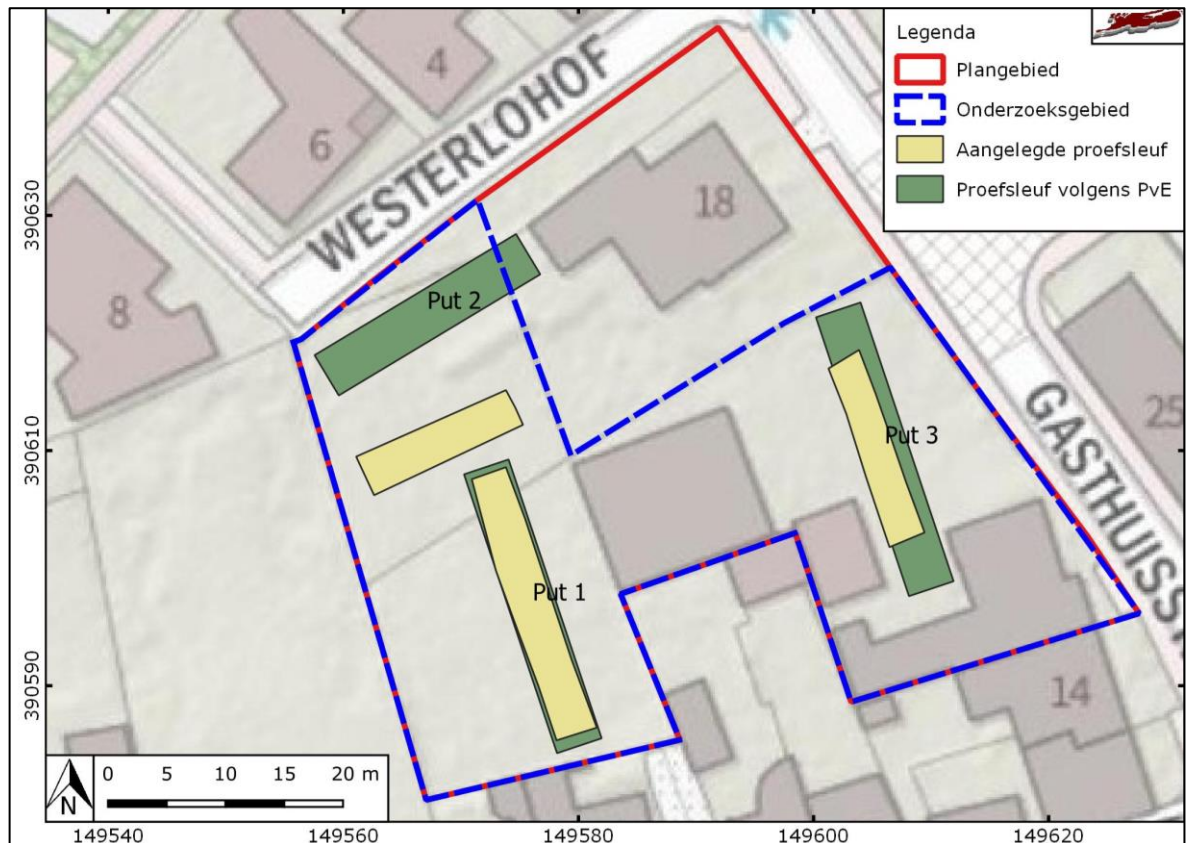
De putten zijn aangelegd met behulp van een mobiele kraan met een gladde afwerkbak conform de KNA-leidraad Veldhandleiding Archeologie en overige veldwerkspecificaties volgens het vigerende KNA-protocol IVO-P (4003). Het vlak is aangelegd op de top van de C-horizont, op circa 100 tot 120 cm -mv.

De sporen zijn ingemeten met behulp van een GPS in het Rijksdriehoekstelsel (RD). Rondom alle putten is om de vier meter de maaiveldhoogte opgemeten en in elke put is om de drie meter een vlakhoogte ingemeten. Alle aangetroffen archeologisch relevante sporen zijn handmatig gecoupeerd, getekend en afgewerkt tot zover dat er voldoende daterend materiaal is verkregen.

Ten behoeve van aardkundig onderzoek is van iedere proefsleuf één profielkolom gedocumenteerd. Deze profielen zijn gedocumenteerd conform de ASB. Aangezien de lagen voornamelijk antropogeen van aard waren, is er geen fysisch-geograaf betrokken geweest bij de documentatie van de profielen.

Vondsten zijn zoveel mogelijk verzameld per vulling (spoor). Indien vondsten niet te koppelen zijn aan relevante archeologische sporen, dan zijn deze per vak van 5x4 meter verzameld. Tijdens de aanleg van het vlak is intensief gebruik gemaakt van een metaaldetector.

Met de aanleg van de proefsleuven is in twee gevallen afgeweken van het indicatieve puttenplan van het PvE. Werkput 1 is aangelegd op de locatie van het indicatieve puttenplan. Put 2 is 6 meter zuidelijker aangelegd dan gepland volgens het indicatieve puttenplan, in verband met een aantal bomen op deze locatie. Tevens is deze put ingekort, omdat het perceel Gasthuisstraat 18 niet is onderzocht. Werkput 3 is ingekort in verband met de aanwezigheid van betonplaten aan de zuidzijde van de put, en een rioolput aan de noordzijde. Tevens is de put één meter smaller aangelegd, omdat aan de oostzijde van deze put een rioolbuis was gelegen.

Afbeelding 2. Puttenplan volgens het PvE en de daadwerkelijke liggen van de proefsleuven.

5 LANDSCHAP EN BODEM

5.1 GEOLOGIE EN GEOMORFOLOGIE

Geomorfologisch ligt het plangebied in een zone met fluvioperiglaciale afzettingen van de Formatie van Boxtel. Deze afzettingen zijn gedurende de laatste ijstijd (het Weichselien 116.000 – 11.500) gevormd door periglaciale omstandigheden. Bovenop deze afzettingen bevindt zich een pakket dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Dit is een eolisch dekzandpakket dat is gevormd in het laatste deel van het Weichselien en bestaat uit matig fijn zand. Het hiervoor genoemde dekzand is ook aangetroffen in onderhavig onderzoek en wordt afgedekt met een matig tot sterk humeus antropogeen dek.

Hieronder (Afbeelding 3) is profielwand 11 afgebeeld ter ondersteuning van de hierboven beschreven geologische opbouw.

Afbeelding 3. Profiel 11 werkput 1.

5.2 BODEM

Interpretatie en lithogenese (optioneel bij complexe ondergrond)

Voor het vastleggen van de bodemopbouw is in elke werkput één profielopname gedocumenteerd. Hierdoor zijn er in totaal drie profielopnames beschreven. Deze profielen gaven een dik cultuurdek weer van zwak siltig matig fijn donkerbruin zand van ca. 1 meter dikte.

In werkput 1 is de profielwand (profiel 11) aan de westkant en in het respectievelijke midden van de werkput opgenomen. Het cultuurdek is 94 centimeter dik en start op een hoogte van 15,94 meter +NAP. Hieronder is een sterk gebioturbeerde, zwak siltig matig fijn bruine zandige B-horizont aangetroffen, met een dikte van 14 cm.¹ De oorspronkelijke C-horizont (formatie van Boxtel) begint op 14,86 meter +NAP en bestaat uit zwak roesthoudend, zwak siltig, matig fijn geel dekzand.

Profielwand 21, is opgenomen aan de zuidkant van werkput twee. Na het zwak baksteenfragment en houtskool houdende cultuurdek met een dikte van circa 104 cm, ligt op 14,94 meter +NAP een sterk gebioturbeerde, zwak siltig matig fijn bruine zandige B-horizont, met een dikte van 12 cm. Hieronder is de zwak siltig en zwak roesthoudende matig fijn geel dekzand (C-horizont) aanwezig.

De derde en laatste profielwand, profiel 31, is opgenomen aan de westkant van werkput 3. Op de top ligt een dunne laag cunetzand, gelegen onder een klinkerbestrating. Hierna begint het cultuurdek met baksteenfragmenten en houtskool. Dit dek heeft een diepte van 92 cm. Onder dit dek op 14,96 meter +NAP, ligt een sterk gebioturbeerde B-horizont van 10 cm dikte. Tenslotte ligt op 14,86 meter +NAP, evenals bij de voorgaande profielwanden een siltig en zwak roesthoudende matig fijn geel dekzandpakket (C-horizont).

De lithologische en lithogenetische laagopbouw van de profielwanden komt overeen met de in paragraaf 2.1 verwachte en beschreven bodemopbouw.

Direct ten noorden van het plangebied is bij archeologisch onderzoek een vergelijkbaar profiel aangetroffen.² Hierbij werd geconcludeerd dat het oorspronkelijke bodemprofiel, met mogelijk aanwezige akkerlagen is verdwenen door egalisatie. De C-horizont was tijdens dit onderzoek was met een hoogte van ongeveer 14,72 – 14,92 +NAP op een vergelijkbaar niveau te vinden als binnen het plangebied. Het archeologische vlak is op vrijwel het gelijke bodemniveau aangelegd als bij de noordelijk gelegen opgraving.

Geconcludeerd kan worden dat het oorspronkelijke bodemprofiel binnen het plangebied is verstoord. Een eventueel aanwezige oude akkerlaag, of plaggendek is hierbij in het cultuurdek opgenomen. Onder dit cultuurdek bevindt zich een afgetopte podzolbodem. Van deze podzolbodem resteerde alleen nog een sterk gebioturbeerde B-horizont. Hieronder bevond zich de C-horizont van zwak siltig matig fijn zand, op ca. 14,80 m +NAP.

¹ Door archeologen vaak als een 'mollenlaag' aangeduid.

² Kooi 2012, 21-22.

6 ARCHEOLOGIE

6.1 SPOREN EN STRUCTUREN

Het leesbare sporenvlak is aangelegd op de top van de C-horizont op een diepte van ca. 1 m -mv, op 14,80m +NAP. Dit vlak ligt in de sterk gebioturbeerde restant van de BC-horizont ('Mollenlaag'). Op dit niveau zijn twee sporen aangetroffen (zie Bijlage 5), bestaande uit een kuil en een paalkuil.

Afbeelding 4. Vlakfoto van put 1.

Afbeelding 5. Vlakfoto van put 2.

Het eerste spoor betreft een kuil, spoor 9999, die werd aangetroffen in put 1. Het betreft een kuil die gevuld was met recent vensterglas. De vulling bestond verder uit los donker grijsbruin sterk humeus zand. De begrenzing van het spoor was scherp. Op basis van het recente vensterglas kan worden gesteld dat de kuil een recente datering heeft.

Het andere spoor, spoor 1, betreft een paalkuil van ca. 3 cm onder vlakniveau, die bestond uit sterk humeus matig fijn zand. De begrenzing van de paalkuil was zeer scherp en de vulling bestond uit los zand, waardoor een recente datering van dit spoor waarschijnlijk is.

Sporen met een niet-recente datering zijn tijdens het onderzoek niet aangetroffen.

Afbeelding 6. Links: Coupe van spoor 1. Rechts: Detailfoto van spoor 9999.

6.2 VONDSTEN

In totaal zijn vijf vondstnummers uitgedeeld tijdens het onderzoek. Alle vijf vondsten betreffen keramiek. Vier vondsten zijn gedaan tijdens de aanleg van de werkputten 1 en 3 en één vondst is aangetroffen in profiel 21.

6.2.1 KERAMIEK

Tijdens het onderzoek zijn vijf fragmenten keramiek aangetroffen. Dit betreft één wandfragment kogelpot, twee fragmenten behandeld steengoed en twee stelen van kleipijpen.

Het oudste fragment betreft een wandfragment van kogelpotaardewerk. Het betreft een dunwandig handgevormd fragment met slecht gesorteerde zandmagering en chamotte. Uitwendig zijn sporen van roet aanwezig, wat een gebruiksfunctie van kookpot doet vermoeden. Het baksel heeft overeenkomsten met het lokale Kempische baksel en de herkomst is daarom vermoedelijk lokaal. De datering van het fragment ligt tussen 900 en 1300.

Twee fragmenten van steengoedkannen zijn aangetroffen. Deze fragmenten hebben een donkergrijze breuk en zijn versierd met kobaltblauwe verf, stempels en ingekraste figuren. De herkomst van de steengoed fragmenten ligt waarschijnlijk in Raeren, waar men rond 1584 is begonnen met het decoreren middels kobaltblauwe verf.³ Het fragment

³ Bartels 1999, 65.

van vondstnummer 3 is zeer rijk gedecoreerd met een Franse lelie en diverse stempels. De wijze van versiering stamt hoofdzakelijk uit het barok. Het andere fragment, vondstnummer 4, is slordiger gedecoreerd met ingekraste lijnen. De kobaltblauwe verf bevindt zich hoofdzakelijk binnen deze lijnen, maar loopt er buiten uit. Het glazuur is minder dik dan het fragment van vondst 3. De slordigere decoratiewijze lijkt te wijzen op een latere datering dan vondst 3.

Twee steeltjes van pijpen zijn aangetroffen in het cultuurdek. Eén fragment is niet gedecoreerd. Het andere fragment is gedecoreerd met stippen en puntjes die zich rondom de steel bevinden. De stelen zijn hard gebakken en hebben relatief grote opening. Het lijkt daarom om fragmenten te gaan uit de 18e of 19e eeuw.

6.3 SYNTHESE

Het aanwezige profiel binnen het plangebied bestaat uit een dikke recent- en in de nieuwe tijd omgewerkt cultuurdek van ca. 1 meter, met daaronder een restant van een B-horizont. De top van de C-horizont ligt op ca. 14,80 +NAP. In totaal zijn twee sporen aangetroffen met een recente datering. Vondsten die zijn aangetroffen, zijn allemaal aangetroffen in het cultuurdek en hebben geen daterende waarde. De oudste vondst betreft een wandfragment van kogelpot. Dit fragment is waarschijnlijk afkomstig van bewoning in de directe omgeving van het plangebied.

De aanwezigheid van een B-horizont wijst op een relatief intacte oorspronkelijke bodem. Het cultuurdek heeft daarbij slechts de toplaag van de natuurlijke ondergrond verstoord. De dikte van het pakket wijst echter wel op een ophoging van zeker 50 centimeter. Onduidelijk is of deze ophoging het gevolg is van plaggenbemesting of ophoging.

Doorgaans worden op achtererven van oude bebouwing dergelijke cultuurdekken aangetroffen en kan vaak niet worden bepaald of die oorspronkelijk een plaggendek zijn geweest. Een intensieve bewerking door de eeuwen heen vanwege tuinbouw ligt het meest voor de hand. Indien archeologische sporen aanwezig zouden zijn geweest, zouden diepere sporen in de top van de C-horizont nog aanwezig moeten zijn geweest. Het feit dat deze niet zijn aangetroffen, betekent in dit geval dat er ook geen archeologische sporen zijn geweest.

De grens van de ten noorden gelegen vindplaats is gelegen tussen de grens van de opgravingsput van de opgraving door BILAN, en de locatie van proefsleuf 2. Gezien de afwezigheid van vondstmateriaal in proefsleuf 2 is het echter waarschijnlijk dat de vindplaats op enige afstand van de proefsleuf heeft gelegen.

Op de sporenkaart van de opgraving van BILAN lijkt de sporendichtheid in de richting van het onderhavige onderzoeksgebied af te nemen. Het ligt dan ook voor de hand dat de begrenzing van de vindplaats die BILAN in kaart heeft gebracht buiten het onderhavige onderzoeksgebied ligt.

HOOFDSTUK 7 ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCLUSIE

1. *Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?*
Tijdens het onderzoek zijn twee sporen aangetroffen met een recente datering. Gezien de aanwezigheid van een restant van een B-horizont, zouden eventueel aanwezige diepere sporen goed bewaard zijn gebleven. Het feit dat oudere sporen niet zijn aangetroffen betekent in dit geval, dat deze ook niet aanwezig zijn geweest.
2. *Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven?*
Op ca. 20 meter afstand van het plangebied zijn resten van een middeleeuwse nederzetting aangetroffen. Het plangebied ligt buiten deze nederzetting. Op basis van historisch kaartmateriaal kan worden geconcludeerd dat het plangebied achter de oude bebouwing van de Gasthuisstraat ligt. Het plangebied was vermoedelijk in gebruik als tuin of boomgaard.
3. *Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de aangetroffen sites aanwezig zijn en wat is de verwachting omtrent de fysische en inhoudelijke kwaliteit daarvan?*
De begrenzing van de ten noorden gelegen vindplaats is niet aangetroffen. Deze grens is gelegen tussen de toenmalige opgravingsgrenzen en de ligging van proefsleuf 2. Dit betreft een strook van ca. 20 meter. Het is niet uit te sluiten dat de grens van de nederzetting zich nog binnen het plangebied bevindt, maar gezien het gebrek aan vondsten in werkput 2 is dit onwaarschijnlijk.

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen:

4. *In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?*
Eventuele aanwezige archeologische resten zouden te verwachten zijn in de top van de C-horizont op ca. 1 meter -mv. Tijdens het onderzoek zijn echter geen archeologische resten aangetroffen.
5. *Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?*
Het is niet mogelijk om uitspraken te doen over de conservering van archeologische resten, omdat er geen sporen zijn aangetroffen met een oude datering. Vrijwel vondsten die zijn aangetroffen zijn aangetroffen in recent omgewerkte lagen.

Perioden en sites:

6. *Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?*
Er zijn tijdens het onderzoek geen archeologische resten aangetroffen. De onderstaande onderzoeksvragen 7 tot en met 13, kunnen daardoor niet worden beantwoord.
7. *Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?*
8. *Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:*
 - a. *de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing*
 - b. *de geologische en/of bodemkundige eenheid*
 - c. *de omvang (inclusief verticale dimensies)*
 - d. *aard /complextype / functie*
 - e. *de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)*
 - f. *de vondst- en spoordichtheid*
 - g. *de stratigrafie*
 - h. *de ouderdom, periodisering, typo-chronologische classificatie*
9. *Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, perceelsindeling, akkers, grondstofwinning, vennen, et cetera?*
10. *Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 9 te geven?*
11. *Kunnen meerdere bewoningsfasen (relatief en absoluut) onderscheiden worden?*
12. *Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?*

Landschap en bodem:

13. *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?*
Er is tijdens het proefsleuvenonderzoek geen vindplaats aangetroffen.
14. *Hoe is de opbouw van het profiel in bodemkundige zin? Wat zijn de kenmerken van de stratigrafische eenheden? Is er sprake van loopvlakken, begraven bodems, ophogingslagen of cultuurlagen?*
Binnen het plangebied was een dik recent en in de nieuwe tijd omgewerkt cultuurdek aanwezig van ca. 1 meter dikte. Onder dit pakket was een restant van een B-horizont aangetroffen die sterk gebioturbeerd was. De top van de C-horizont was ook sterk gebioturbeerd en was gelegen op ca. 14,80 +NAP en bestond uit matig fijn, zwak siltig, ijzerhoudend dekzand.

15. *Wat is het paleo-ecologische potentieel van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor analyse bemonsterd kunnen worden?*

Er zijn geen sporen aangetroffen die geschikt zijn voor bemonstering.

16. *Kan aan de hand van archeologisch vondstmateriaal uit het akkerdek een uitspraak worden gedaan over de ouderdom en/of de vorming van dit akkerdek?*

Er is tijdens het onderzoek geen intacte akkerlaag aangetroffen.

17. *Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan op de archeologische resten?*

Binnen het plangebied was een dik recent en in de nieuwe tijd omgewerkt cultuurdek aanwezig. Het is waarschijnlijk dat een eventueel aanwezig plaggendeak is opgenomen in dit pakket. Archeologische sporen die rijkten tot in het plaggendeak, maar niet tot in de natuurlijke ondergrond, zijn hiermee verstoord.

HOOFDSTUK 8 WAARDERING

Tijdens het onderzoek is geen vindplaats aangetroffen. Het is daarom niet mogelijk om een complextype aan te wijzen en de vindplaats te waarderen.

HOOFDSTUK 9 SELECTIEADVIES

Gezien de afwezigheid van een archeologische vindplaats en de verwachting dat er in het overige deel van het plangebied ook geen vindplaats aanwezig is, wordt geadviseerd om geen verder onderzoek te laten uitvoeren. Geadviseerd wordt om het plangebied vrij te geven ten aanzien van het omgevingsaspect 'archeologische waarden' en bij de vergunningverlening geen verdere voorwaarden te stellen.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Oirschot, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, Mw. R. Berkvens.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Literatuur en bronnen

Bartels, M., 1999. *Steden in Scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Amersfoort.

Bitter, P. S. Ostkamp & N.L. Jaspers, 2018. *Classificatiesysteem voor (post-)middeleeuws aardewerk en glas - Het Deventer Systeem (sinds 1989), Deel 1: Keramiek. Digitale opzoekschema's, Versie 2018-03*. ADC ArcheoProjecten.

BRL4000 Archeologie versie 4.1, 2018. www.sikb.nl

Kooi, M. 2012: *Oirschot (NB), Gasthuisstraat. Definitief Archeologisch Onderzoek*. BAAC rapport 2012/B1665

SIKB, 2016. Inventariserend Veldonderzoek (Landbodems) (Field Survey IVO (soil) Protocol 4003. SIKB 2016. Gouda.

www.hisgis.nl

KNA 4.0. Bijlage IV Waarderen van vindplaatsen

<http://www.sikb.nl/doc/KNA33/definitief/Deel%20II%20bijlage%20IV%20Waarderen%20van%20vindplaatsen%20versie%203.3.pdf>

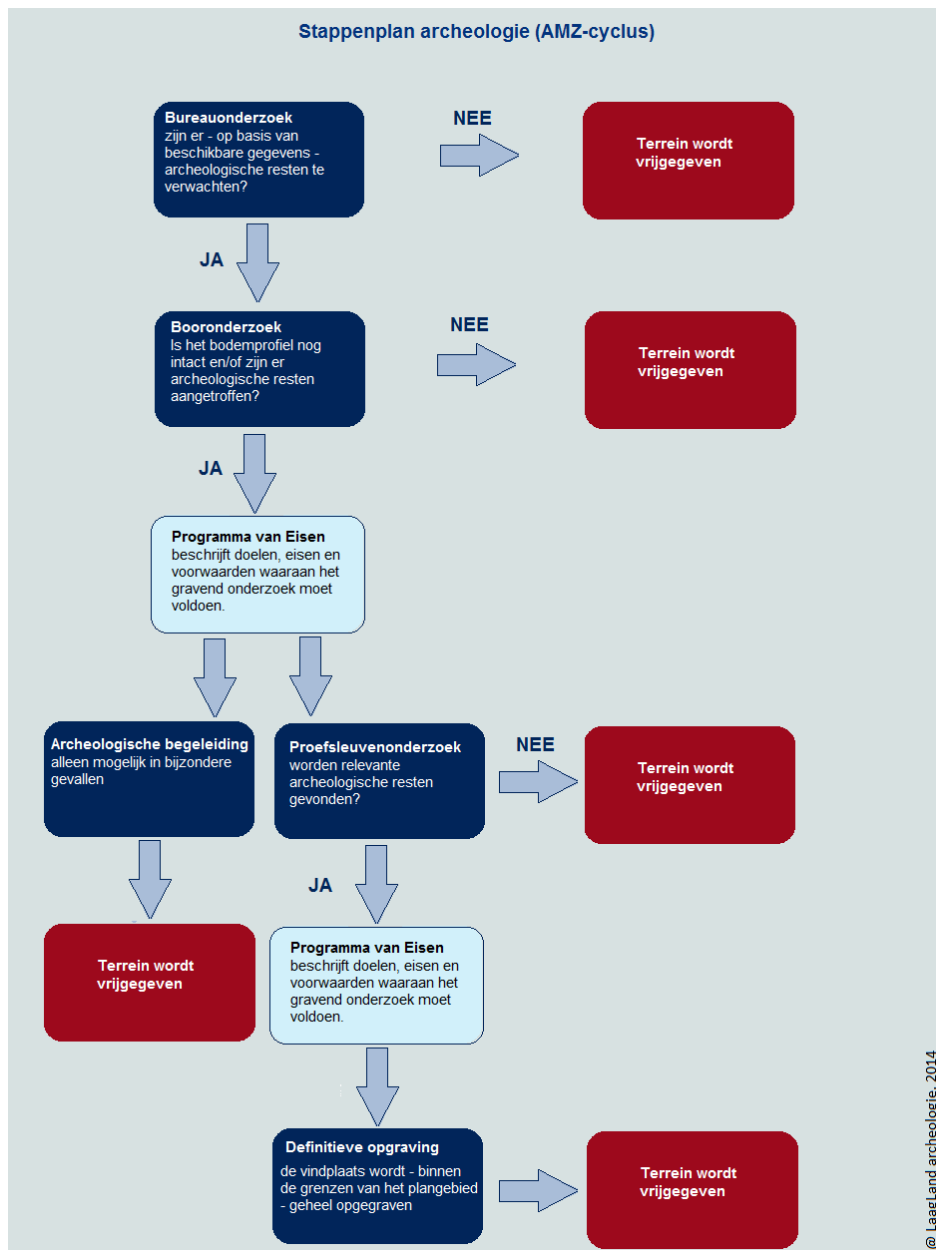
Gebruikte kaarten

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 7-9-2020

Kadastrale kaart van 1832.

Afbeelding 1. Contour van het plangebied en onderzoeksgebied	6
Afbeelding 2. Puttenplan volgens het PvE en de daadwerkelijke liggen van de proefsleuven.	14
Afbeelding 3. Profiel 11 werkput 1.	15
Afbeelding 4. Vlakfoto van put 1.	17
Afbeelding 5. Vlakfoto van put 2.	18
Afbeelding 6. Links: Coupe van spoor 1. Rechts: Detailfoto van spoor 9999.	19

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B		1650
		A		1500
Middeleeuwen		Laat	1250	
		Vol	1050	
		vroeg	Ottoons	900
			Karolingisch	725
			Merovingisch	450
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 SPORENLIJST

Sporenlijst

Oirschot
Gasthuisstraat 16

Put	Vlak	Spoor	Vulling	Textuur	Kleur	Interpretatie	Specifiek	Beginperiode	Eindperiode	Humus	Puin	Houtskool	Ijzer/Mangaan	Opmerking
3	1	1	0	Zs1	DGRBR	PL	PK	RECENT	RECENT	h3	0	0	-	Scherp begrensd, los zand
1	104	1010	0	Zs1	DBR	LG	LGBO	-	-	h1	0	0	-	-
1	104	1040	0	Zs1	BR	LG	LGN	-	-	h1	0	0	-	Sterk gebioturbeerd
1	104	1050	0	Zs1	GE	LG	LGN	-	-	-	0	0	FE1	-
2	103	2010	0	Zs1	DBR	LG	LGBO	-	-	h1	1	1	-	-
2	103	2040	0	Zs1	LGRBR	LG	LGN	-	-	h1	0	0	-	Sterk gebioturbeerd
2	103	2050	0	Zs1	GE	LG	LGN	-	-	-	0	0	FE1	-
3	104	3010	0	Zs1	DBR	LG	LGBO	-	-	h1	1	1	-	-
3	104	3040	0	Zs1	LGRBR	LG	LGN	-	-	h1	0	0	-	Sterk gebioturbeerd
3	104	3050	0	Zs1	GE	LG	LGN	-	-	-	0	0	FE1	-
1	1	9999	0	X	-	KL	KL	RECENT	RECENT	-	0	0	-	Kuil met recent vensterglas

BIJLAGE 4 VONDSTENLIJST

Vondst	Artefact	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Vak	Verzamelwijze	Materiaal	Algemeen	r	b	w	d	kop	s	Aantal	Beginperiode	Eindperiode	Begindatering	Einddatering	Opmerking
1	1	1	1	1040	0	1	AANLEG	KER	KGP	0	0	1	0	0	0	1	MEVD	MELB	900	1300	Dunwandige kogelpot met slecht gesorteerd zand
2	2	1	1	1010	0	3	AANLEG	KER	PIJP	0	0	0	0	0	1	1	NTM	NTL	1750	1950	Harde, stevige pijpesteel met grote opening
3	3	1	1	1010	0	4	AANLEG	KER	STGL	0	0	1	0	0	0	1	NTV	NTM	1640	1750	Wandfragment met donkergrijze breuk; versierd met ingesneden lijnen en kobaltblauwe verfversiering
4	4	3	103	2010	0	0	PROFIEL	KER	STGL	0	0	1	0	0	0	1	NTV	NTM	1584	1675	Rijk versierde wandscherf met dik zoutglazuur; versiering van stempels en kobaltblauwe verf; stempel met franse lelie
5	5	3	1	3010	0	0	AANLEG	KER	PIJP	0	0	0	0	0	1	1	NTM	NTM	1700	1800	Steel met simpele versiering van puntjes en cirkeltjes

BIJLAGE 5 OPGRAVINGSVLAKKEN; PUTTENOVERZICHT MET ALLE SPOREN

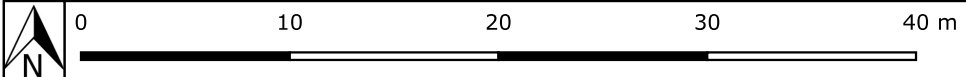

Legenda

- Plangebied
- Onderzoeksgebied

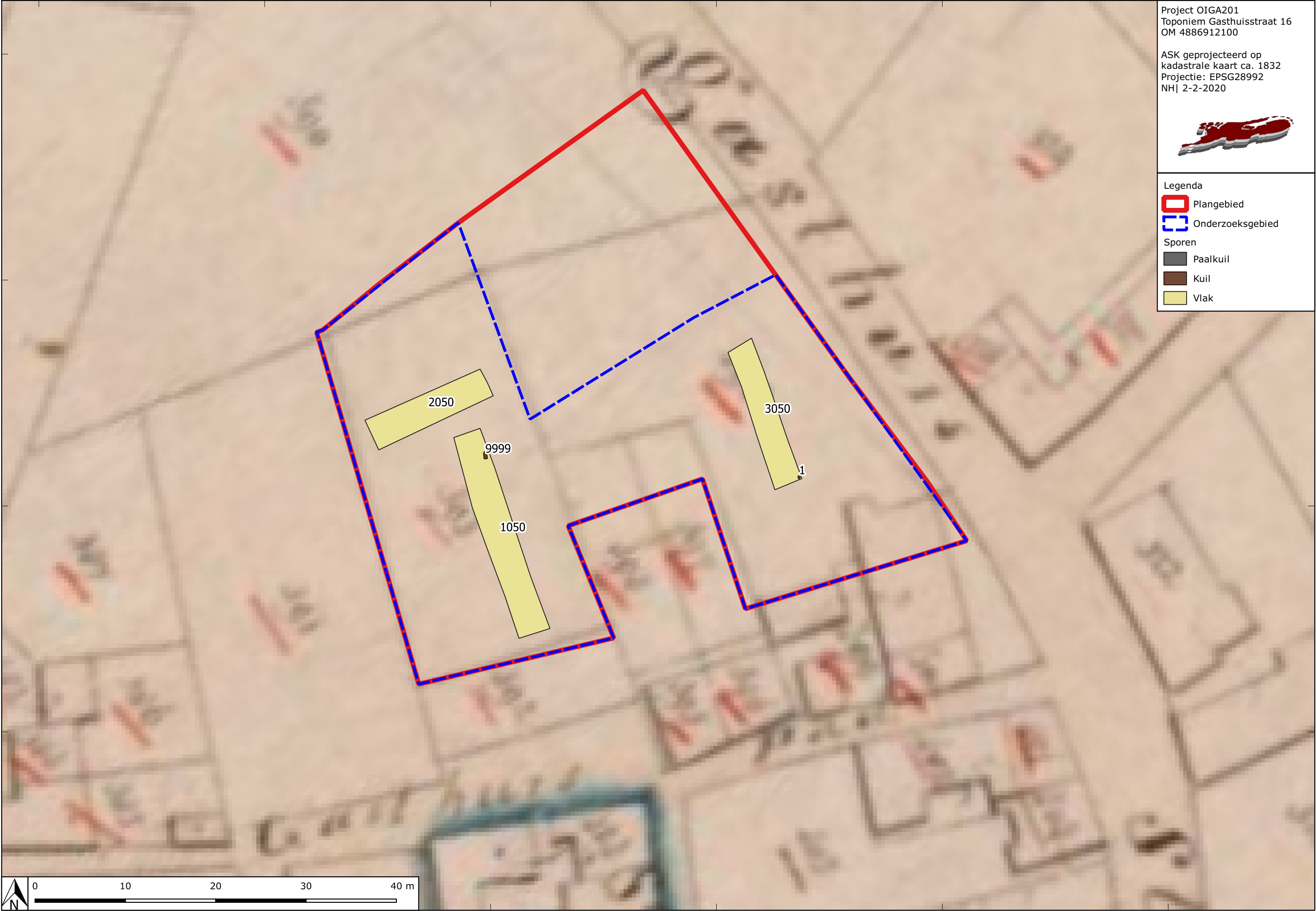
Sporen

- Paalkuil
- Kuil
- Vlak

390650
390625
390600
390575

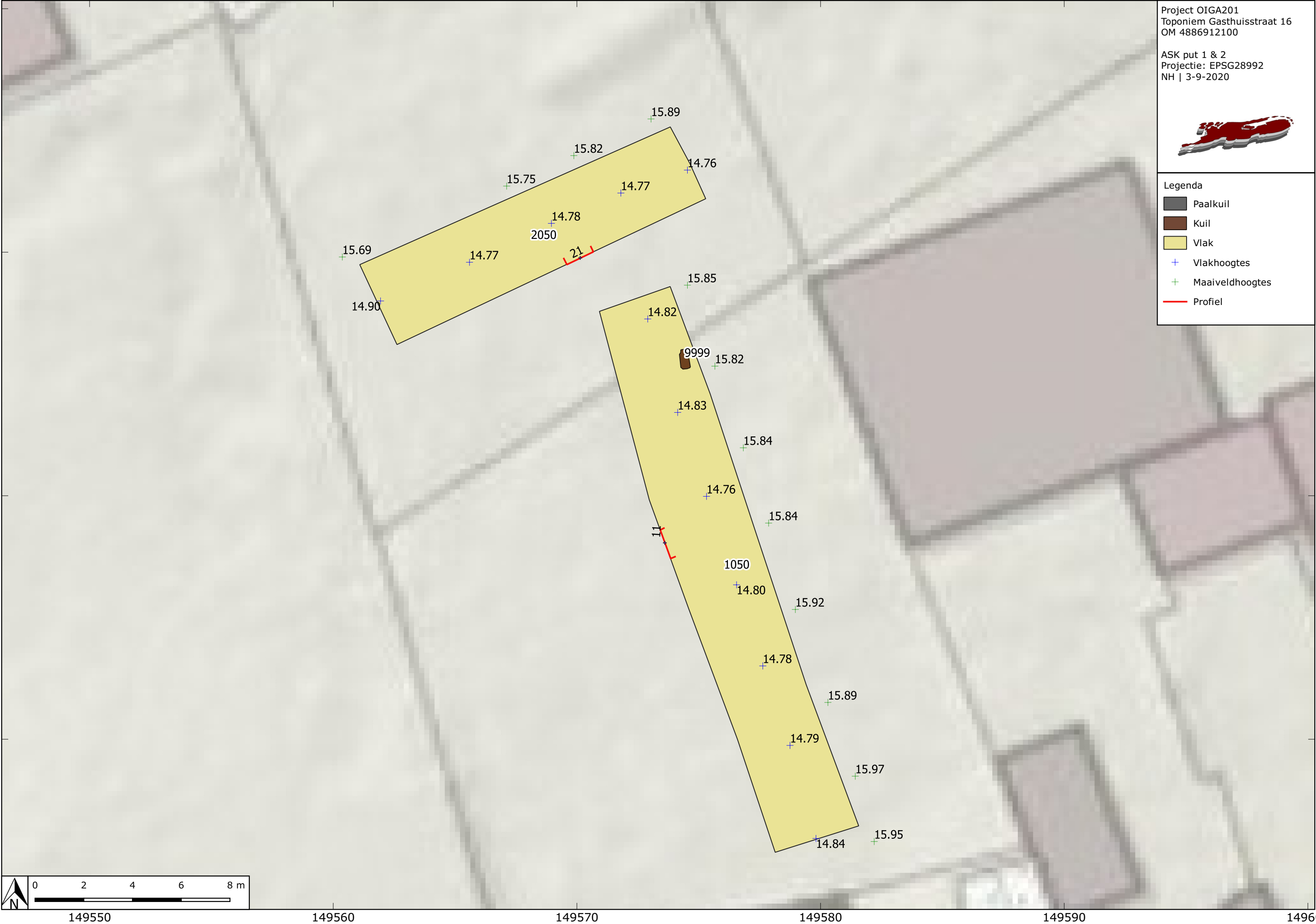
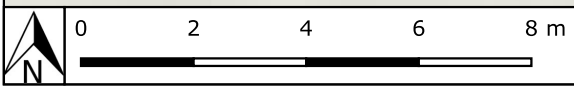
149525 149550 149575 149600 149625 149650

Legenda

- Paalkuil
- Kuil
- Vlak
- Vlakhogtes
- Maaiveldhoogtes
- Profiel

Project OIGA201
Toponiem Gasthuisstraat 16
OM 4886912100

ASK put 3
Projectie: EPSG28992
NH | 3-9-2020

Legenda

Paalkuil

Kuil

Vlak

+

Vlakhogtes

+

Maaiveldhoogtes

Profiel

BIJLAGE 6 PROFIELEN

Legenda

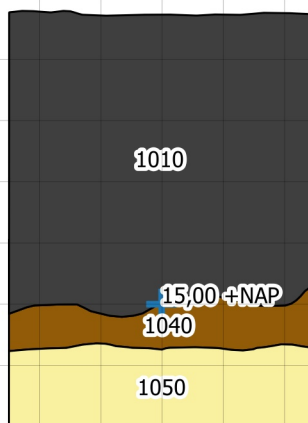
- Meetpunt
- Recent cunetzand
- Bouwvoor
- B-Horizont
- C-Horizont

Project OIGA201
Toponiem Gasthuisstraat
16
OM 4886912100

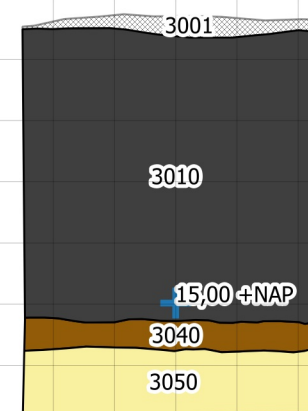
Profielen
Projectie: -
NH | 03-9-2020

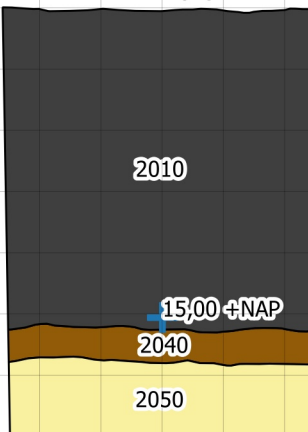
Profiel 11

Profiel 31

Profiel 21

0 0.2 0.4 0.6 0.8 1 m

